

Livsreise i ulike kulturer

Stella Münster hadde sin tidlige barndom i det som den gang het Nederlands Oostindié, den nederlandske kolonien som i 1948 løsrev seg og ble til Indonesia.

Stemma Münster., Eier: Kvinnemuseet

Moren til Stella, Pauline Ward, hadde engelsk-indonesisk bakgrunn, og faren, Richard Brouwer, var nederlender. Han var ingeniør ved statsbanen i landet, og bygget broer og stasjoner. Stella er den nest yngste av fem søstre, tre av søstrene lever i dag.

- Vi hadde et godt forhold til våre foreldre, men vi var ikke nære i den forstand som jeg er med mine barn i dag, sier Stella.

Født 1936

Oppvokst i Nederlands Oostindnié (senere Indonesia) og Nederland

Bosatt i Kongsvinger

Intervjuet i 2011 av Mari Østhaug Møystad, Anno Glomdalsmuseet.

Artikkelen er tidligere publisert i boka *Hundre kvinner* som ble utgitt av Kvinnemuseet i 2015. Boka er skrevet av journalist og forfatter Kari Gjerstadberget og bygger på intervjuer med hundre kvinner over 70 år. Dokumentasjonen ble gjort av Museumsnettverk for kvinnehistorie, som er ledet av Kvinnemuseet og har 25 medlemmer, inkludert Kilden kjønnsforskning.no.

Dokumentasjonsprosjektet *Hundre kvinner* består av intervjuer i form av lyd- og filmler, transkripsjoner og foto, og befinner seg i Kvinnemuseets arkiv.

Les mer på <https://kvinnemuseet.no/nettverk>

Stella var ei aktiv idrettsjente, og holdt på både med turn, håndball, basketball, volleyball og svømming. Hun fikk gå på fester i ungdomstida, men ikke hver lørdag. Da kunne man få rykte på seg for å være en lettlivet pike.

Familien levde godt og bodde i et romslig hus, men det ble vanskeligere tider da kolonien ble okkupert av Japan fra 1942 til 1945. Stellas far ble internert av japanerne, som antagelig trodde at han drev med undergrunnsvirksomhet.

- Han satt faktisk i en dødscelle hele den tiden japanerne var i landet, men han kom levende fra det, sier Stella.

Stella 11 år gammel, sammen med søstrene i en nedlagt dyrehage like ved hjemstedet. Foto: Privat, Kvinnemuseet

Økonomisk ble det trangt.

- Vi måtte prøve å holde ut. Vi solgte mat, klær, alt. Jeg husker at pyntekantene på sengetepper ble rekket opp og solgt som garn til kineserne. Det siste som mine foreldre solgte, var gifteringene sine, sier Stella.

Faren slapp ut da japanerne kapitulerte, men han ble snart fengslet igjen av indonesiske styrker, som nå kjempet sin egen frihetskamp, og ikke så med blide øyne på nederlandske statsborgere med europeiske vaner og språk. Stella, moren og søstrene skulle også interneres i en slags kvinneleir. De fikk ingen transport dit, og de måtte selv frakte madrasser å ligge på. De fikk ideen om å feste madrassene til et bord, snu det, og så feste rulleskøyter på bordet.

- Slik dro vi madrassene på hjul etter oss mens vi gikk til interneringsleiren, minnes Stella.

De var i leiren i ett år. Da fikk familien bli med Røde Kors til den delen av Indonesia som hollenderne da hadde tatt tilbake. Det var stort behov for å bygge opp broer igjen etter krigshandlingene, en kompetanse som Stellas far hadde. Men det var en spent og vanskelig situasjon, og i 1948 flyttet familien til Holland.

Fra naturfagundervisning i Nederland på midten av 1950-tallet. Stella litt til høyre i andre rekke forfra. Foto: Privat, Kvinnemuseet

Da de kom til dit, oppdaget Stella at hollenderne selv hentet søppel, sto i butikkene og jobbet på trikken. Det syntes hun var rart. Fra Indonesia var hun vant til at hollendere hadde indonesiske tjenere til slikt arbeid. Stella ble også forskrekket på skolen. Ikke alle barn hadde de gode manérene som hun var vant med:

- Jeg kunne knapt et eneste stygt ord, og så skjelte de oss ut! De kunne si slike ting som: «Øynene dine er ikke vasket.» Det var mest gutter jeg ble sint på, og når det ble for ille, sloss jeg.

Det var Stellas mørkere utseende og brune øyne hun fikk unngjelde for. Men moren sa:

«Du må bare skjønne, de har ikke noen peiling». Og vi følte oss kanskje litt bedre, for vi sa alltid at Nederland aldri hadde blitt så rikt hvis det ikke hadde vært for koloniene!

Det var viktig å føre seg pent:

- Foreldrene mine sa alltid at det er ikke pengene det står på, det er hva du har med deg

ellers som sier hvem du er. Mor var veldig streng på manérer, og når det var besøk hjemme og vi var litt nysgjerrige, så behøvde mor bare å se på oss, så gikk vi ut av rommet.

Som ung jente ville Stella gjerne reise og oppleve nye steder, og etter å ha sett Ingmar Bergmans filmer, drømte hun om Sverige. Hun undersøkte på et byrå om de kunne skaffe en sommerjobb. Ei uke senere fikk hun telefon, hun kunne få jobb på et turisthotell – i Norge. Det sto i brosjyren at hotellet lå ved et viktig havneanløp. Stella så for seg en havneby som Rotterdam. Med båt til Bergen og videre til Vadheim turisthotell i ei bukt i Sognefjorden, kom Stella og ei kusine sommeren 1956.

- Vi kom til kaia der, og alt som var å se, var det lille hotellet og kanskje to–tre hus. Det var alt, og vi tenkte, «my, gosh, hvor har vi kommet?»

Like forundret ble hotellvertinnen som tok imot dem; hun hadde ikke tenkt seg at de to nederlandske jentene skulle ha indonesisk utseende. Det hadde knapt vært noen med ”eksotisk” utseende i bygda der før.

- Barna gikk nærmest baklengs når vi kom. Min kusine ble litt nervøs. Så sa jeg: ”De har aldri sett apekatter heller, la dem bli vant til oss!”

Kaffestund i hagen på Vadheim turisthotell i Sogn, dit Stella og kusinen kom på sommerjobb i 1956. Stella i midten, sammen med de andre som jobbet der. Foto: Privat, Kvinnemuseet

Stella tok opp en lommeparlør, fant noen norske ord hun kunne, og spurte om ikke de kunne lære dem mer norsk. Slik brøt jentene isen, og kontakten var skapt. Stella snakket allerede både engelsk, fransk og tysk, foruten nederlandsk, som var morsmålet. Sommeren etter var hun tilbake i Sogn og jobben på Vadheim. Hun dro til Oslo og ikke til Nederland da det ble høst, og siden har hun vært i Norge.

I begynnelsen opplevde hun til tider at nordmenn forventet at hun skulle være ydmyk, en myte de hadde om kvinner fra Østen. Stella var jo slett ikke slik:

- Etter et par år begynte jeg plutselig å kjenne at jeg spilte en rolle. Da jeg skjønte det, sluttet jeg å oppføre meg som en jeg ikke var. Da kunne jeg være meg selv, sier Stella, og det har hun vært siden.

På vei tilbake fra Vestlandet til Oslo, over Gaularfjellet. Bildet er tatt på slutten av 50-tallet. Stella til høyre. Foto: Privat, Kvinnemuseet

Hun fikk jobb i resepsjonen på den indiske ambassaden og senere på KNA reisebyrå. Det var her hun traff Erik, som skulle bli hennes norske ektemann. Han var forretningsmann og bestilte ofte flybilletter. De ble etter hvert bedre kjent, og en dag ba han henne ut for å spise. De møttes på Blom, hadde et hyggelig måltid sammen, og de ble et par. Han hadde tre barn fra før, og de to sønnene ble boende med Stella og ektemannen. De flyttet til Kongsvinger, der han hadde forretning, og de fikk tre barn sammen.

- Det er et helt fantastisk forhold mellom mine barn og dem han hadde fra før. Du skulle sett da min eldste datter ble født! Guttene skiftet bleier, og de var så stolte. Det forholdet har de den dag i dag.

Stella og Erik ble skilt etter åtte år. Men det var Stella barna hans helst kom hjem til når de hadde fri. Hun hadde også etter hvert kontakt med eksmannens nye kone, og barna som kom i det ekteskapet.

- Ettersom tiden går, får en skilsmissen litt på avstand, og det er best for alle når familiene kan være sammen, sier hun.

Stella har holdt fødselsdager og julefrokosten der alle konene og alle barna har vært med.

I Kongsvinger arbeidet Stella på reisebyrå, og hun var en kjent dame bak disken i den første gave- og interiørforretningen i Kongsvinger. Senere lærte hun seg data og tok kurs som turistguide. Hun fikk praksis på Kongsvinger museum, og etter hvert jobb som sekretær på Kvinnemuseet. Der var hun til hun fylte 70 år. Nå er hun aktiv i historielaget, og hun er med i en gruppe som har dannet sin egen bokklubb, der kvinner med litterær interesse jevnlig møtes og diskuterer bøkene de leser.

Og Stella har fått en ny hobby på sine eldre dager. Hun er blitt golfspiller:

- Hele sommeren er jeg på golfbanen. Enten spiller jeg med noen, eller alene når jeg måtte ha lyst, sier Stella.

For hun trives godt i eget selskap også:

- Av og til at synes jeg det er deilig bare å være hjemme alene og gjøre akkurat hva jeg vil.

Meldinger ved utskriftstidspunkt 23. oktober 2026, kl. 01.38 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.